

Primljeno: 09.07.2023				
Šifra: 08	Let. kas. znak: 8805	Radni broj: /13	Prilog: -	Vrijednost: 2022

MIŠLJENJE SAVJETA ZA REVIZIJU

**DETALJNOG PROSTORNOG PLANA ZA PROSTOR KONCESIONOG PODRUČJA ZA EKSPLOATACIJU
MINERALNIH SIROVINA – BRSKOVO, OPŠTINA MOJKOVAC**

Predmet: **Nacrt Plana** - novembar 2022.g.

DETALJNI PROSTORNI PLAN ZA PROSTOR KONCESIONOG PODRUČJA ZA
EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA BRSKOVO
Opština Mojkovac

Investitor: Vlada Crne Gore

Obrađivač: Ministarstvo održivog razvoja i turizma

Rukovodilac
izrade ID PUP-a: Dr Sonja Radović Jelovac, dipl.pr.arh.

**Na osnovu mišljenja članova Savjeta koji je formiran Rješenjem broj 08-7966/1 od 17.10.2022.
/Rješenje o određivanju članova savjeta za reviziju Detaljnog prostornog plana za prostor koncesionog
područja za eksploataciju mineralnih sirovina – Brskovo, opština Mojkovac/ donesena je odluka da se
koriguje i dopuni Nacrt Plana prije stavljanja plana u dalju proceduru.**

U nastavku su data pojedinačna misljenja članova Savjeta po kojima treba postupiti.

Predsjednik Savjeta ,

Prof.dr Veljko Radulović, dipl.pr.arh.

MIŠLJENJE SAVJETA ZA REVIZIJU DETALJNOG PROSTORNOG PLANA ZA PROSTOR KONCESIONOG PODRUČJA ZA EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA – BRSKOVO, OPŠTINA MOJKOVAC

Na osnovu mišljenja članova Savjeta koji je formiran Rješenjem broj 08-7966/1 od 17.10.2022.
/Rješenje o određivanju članova savjeta za reviziju Detaljnog prostornog plana za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina – Brskovo, opština Mojkovac/ **donesena je odluka da se koriguje i dopuni Nacrt Plana prije stavljanja plana u dalju proceduru.**
U nastavku su data pojedinačna misljenja članova Savjeta po kojima treba postupiti.

Obzirom na navedeno, Mišljenje je negativno.

Savjet za reviziju:

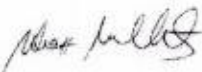
Prof. dr Veljko Radulović

Mr Dragoljub Marković

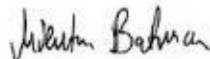
Ivan Ševaljević

Mr Nikola Spahić

Milutin Baturan

Miroslav Čizmović

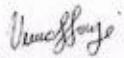
Ranko Radulović

Danica Mihaljević Davidović

Sonja Simeunović-Vuković

Podgorica, 30.12.2022.

Detaljni prostorni plan se radi na osnovu Odluke o izradi DPP za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina-Brskovo, broj: 04- 4520/2 od 23. 09. 2021, programskog zadatka koji je sastavni iste kao i Ugovora sa rukovodiocemizrade plana - broj 08-1343/17 od 20.12.2021. god.

Osim zakonom definisanih Plankih mogućnosti osnov za izradu predmetnog Plana je i U G O V O R o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju sulfidne polimetalicne rude (Pb, Zn, Cu, FeS₂ i ostalih pratećih sulfida metala) na istražno-eksploatacionom prostoru bivšeg rudnika „Brskovo“ kod Mojkovca sklopljen između Vlade CG i “North Mining” d.o.o., broj 01-3660/1 od 10.12.2010. Od tada do danas je sklopljeno još 6 Anexa ugovora, ciji je sadržaj bio vezan za vremenski produžetak ugovorenih obaveza.

Opšta ocjena dostavljenog materijala i sugestije:

- Plan je urađen na osnovu relevantnih analiza, podloga i studija.
- Način prezentacije koji je korišćen u Planu više odgovara Konceptu plana gdje se prezentuju tri scenarija razvoja. Nažalost važeći zakon ne prepoznaje Koncept plana već se Plansko rješenje sa tri predložena scenarija radi kao Nacrt plana što ga u startu čini naglašeno opširnim.
- Neophodno je tehnički doraditi material u pravcu bolje čitljivosti karata i teksta.
Aspekt čitljivost karata podrazumejva: upotreba adekvatnih razmjera, legende koja odgovaraju crtežima, vidljive najvažnije informacije...imati u vidu da su karte osnov za izdavanje UTU- a koje treba da budu nedvosmislena podloga budućem projektantu.
Aspekt čitljivosti teksta podrazumejva:- tekst strukturiran u skladu sa pravilima struke - važećim Pravilnikom, osobođen informacija koje se ne odnose na predmetni postor, slike i tabele numerisana u skladu sa oznakama iz teksta.
- Plan metodološki koncipirati na način kako je dato u važećem Pravilniku o metodologiji izrade planskog dokumenta i bližem načinu organizacije prethodnog učešća javnosti ("Službeni list Crne Gore", br. 088/17 od 26.12.2017)
- Tekst plana je opterećen tehnologijom rudnika. Za Plan su značajniji podaci kojima se iskazuje uticaj nove namjene na životnu sredinu, vizuelni uticaj na pjezaž, iseljavanje stanovništva i izgradnju infrastrukture. Predlažemo da se razdvoji dio koji opisuje tehnologiju i najvažniji dio, Plana koji predstavlja osnov za izdavanje UTU-a koji daje **smjernice za građenje i zaštitu**.
Jako je vazno da se u objedine smjernice za **izgradnju i zaštitu** kako ne bi bilo dilema i propusta prilikom daljeg projektovanja.
- Obuhvat predmetnog DPP-a ujedno zauzima dio prelazne zone rezervata biosfere kanjona rijeke Tare, zaštićenog od strane **UNESCO-a**. Prelazna zona ima naglašenu razvojnu ulogu u skladu sa principima održivosti. Tri su osnovne funkcije rezervata biosfere: zaštita – predjela, ekosistema, vrsta i genetičke raznovrsnosti, razvoj – društveno-ekonomski zasnovan na principima održivosti, podrška – naučno-istraživački rad, praćenje stanja (monitoring), obrazovanje i razmjena informacija. Takođe, ovaj prostor jednim dijelom spada pod III režim zaštite **Nacionalnog parka Biogradska Gora**. S tim u vezi, radi se o veoma ranjivom prostoru gdje je potrebno sva djelovanja sprovoditi uz **planske** mjere zaštite. Znači Plan nedvosmisleno i jasno treba da propise ono što je njegova nadležnost a to su **smjernice za građenje i zaštitu na predmetnom prostoru a na osnovu usvojenog scenarija razvoja**.
- U planu za Biogradsku goru, navodi se da se u predmetnoj zaštitnoj zoni mogu odvijati različite vrste aktivnosti, uključujući i industrijske, ali su **destruktivne rudarske aktivnosti teško prihvatljive** zbog njihove neodrživosti i značajnog uticaja na prirodne karakteristike prostora obuhvata, posebno na biodiverzitet i staništa značajnih biljnih i životinjskih vrsta. Time se dodatno naglašava potreba za **dodatnim obrazloženjem - zasto su rudarske aktivnosti koje se nude u Planu, naročito u scenariju 3, aktivnosti koje nijesu destruktivne i odnosno koje su održive i sa aspekta privrede i sa sapekta zastite**.

POSTOJEĆE STANJE

Grafički prilozi koji se odnose na postojeće stanje i izvodi iz relevantne dokumentacije (prilozi sa radnom oznakom A i B)

- U grafičkim prilogima jasno razdvojiti priloge postojećeg stanja i plana.
- Nedostaju prilozi postojeće korišćenje prostora (zahvat plana i kontaktne zone).
- Nedostaje prilog, u dijelu izvodi iz relevantne planske dokumentacije, kontaktne zone (planirana namjena).
- Zbog specifičnosti Plana, predlažemo izradu karte, u dijelu postojećeg stanja, *Analiza prirodne i kulturne baštine* sa prikazom - pregled zaštićenih objekata prirode; analiza predjela; pregled zaštićenih kulturnih dobara; zaštita na osnovu međunarodnih konvencija (*dati prikaz zahvata plana u odnosu na unesco zaštitu Tare, dati režime zaštite NP biogradska gora gdje se vidi kojoj zoni pripada plan...*)- sve navedeno je već dato u planu ali treba sistematično i jasno prikazati na jednoj čitljivoj karti.
- **Opšti komentar grafičkih priloga je da legende treba da odgovaraju prikazima na osnovnom grafičkom prilogu (istovjetne razmjere), da prilozi treba da budu jasni/čitljivi (na svakom prilogu uočljiva granica zahvata Plana, da informacije koje se daju na prilogu treba da odgovaraju Nazivu crteža (ako je napr. namjena površina onda ne prikazuje elektroenergetika i sl.), crteže ne opterećivati nepotrebnim informacijama ili informacijama koje se ponavljaju...)**
- U nastavku su komentari na pojedinačne grafičke priloge, koje treba korigovati u svim prilogima:

1. PD02- izvod iz PPPN Bjelasica Komovi i PPPN NP Biogradska gora...

Dati su izvodi iz :

- A - PD 02.Izvod iz PPPN Bjelasica i Komovi - namjena površina
- A - PD 02A.Izvod iz PPPN Bjelasica i Komovi - namjena površina
- A - PD 02B.Izvod iz PPPN NP Biogradska gora - namjena površina
- A - PD 02C.Izvod iz PPPN NP Biogradska gora - rezimi zastite

Nije potrebno davati više izvod iz jednog plana (bez obzira sto ih dajete u vise razmjera)
Trebao odabrati adekvatne grafičke prikaze (granice) kako bi se sagledala pozicija predmetnog područja, u tri varijante, u odnosu na Plan čiji izvod se daje.

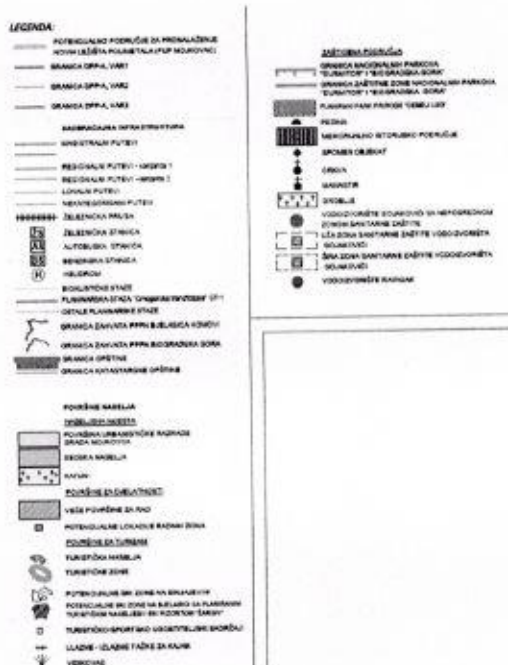
LEGENDA:

- POTENCIALNO PODRUČJE ZA PRONALAZENJE NOVIH LEŽIŠTA POLIMETALA (PUP MOJKOVAC)
- GRANICA DPP-A, VAR1
- GRANICA DPP-A, VAR2
- GRANICA DPP-A, VAR3

(dato u legendi iznad se teško uočava na crtežu)

2. PD03- izvo iz PUPa Mojkovac

Trebao jasno prikazati u legendama sta je izvorna legenda plana čiji izvod se daje, a šta je tema zahvata Plana (kao "nova" legenda) a sve u cilju jasnog sagledavanja zahvata Plana i njegovog predhodnog planskog tretmana.

3. PD04- izvod iz PUP a Bijelo Polje

Izvod iz PUPa BP treba da bude dat u kontekstu kontaktnih zona.

4. PO 02- TIPOLOGIJA PREDJELA

U legendi je dato 6 tipova predjela, na grafici se ne očitavaju svi navedeni tipovi. Legenda treba da prati crtež. Dati jasan prikaz koje tipove predjela imamo u zahvatu Plana. Obzirom na razmjeru treba grafiku dopuniti i taksom gdje jasno piše koji je tip predjela.

U filalnoj verziji plana ne koristiti radne oznake (napr...PL01) već nazive grafičkih priloga numerisati i nazivati u skladu sa važećim Parvilnikom.

Tekst postojeće stanje (poglavlje 1-5)

1. Opšta dokumentacija

- 1.4. Obuhvat i granica DPP-a

U tekstu plana je dato "Granica DPP "Brskovo" obuhvata užu i širu granicu"... uža granica = eksploataciono polje a šira ima i zatitnu zonu od 100 m...

Data su dva grafička priloga geodetske podloge u različitim razmjerama. To nije potrebno.

Na grafičkom prilogu geodetska podloga treba prikazati obje granice (užu i širu) u svim scenarijima. Takođe kako je i navedeno u tekstu dati koordinate granica (koordinate samo granice Plana) ili u ovoj fazi izrade plana navesti da će se koordinate granica plana dati kad se usviji najpovoljniji scenario i formira finalna granica.

U koncesionom ugovoru zahvat Plana je 4,6 km2 dok je u svim scenarijama taj zahvat znatno veći. Dati obrazloženje za povećanje i da li je/ i zašto je to neophodno.

2. Dokumentaciona osnova

- kod svih izvoda iz planova navesti zvanične podatke vezane za Plan - Službeni list u kojem je usvojen i time godinu usvajanja plana
- Treba dati izvod iz PPPN NP Biogradska gora kao i izvod iz PPPN Bjelasica Komovi

- Treba dati obrazloženje zasto se daje izvod iz TIPOLOGIJE PREDJELA CG. Kada je taj dokument usvojen i čega je on sastavni dio...?
- Prvo dati izvode iz relevantnih Planova a zatim iz Studija, državnih dokumentata, projekata i sl...

3. Analiza i ocjena postojećeg stanja

- U tekstu se kroz opise upućuje na slike koje nedostaju ili su pogresno numerisane.
- Slike na strani 33 (autor SPalević) dati na način da budu čitljive.
- 3.2.2. stanovništvo- dati podatak koja naselja su u zahvatu plana i koliko staovnika živi u zoni plana, takođe postojeći tekst dopuniti sa podacima o broju stanovnika u Mojkovcu i koji procenta stalnog stanovništva živi u zoni predmetnog plana. Obzirom da bi prilikom realizacije Plana jedna od mjera bila i isaljavanje stanovništva ti podaci moraju biti jasno prezentovani u Planu.
- 3.3. zaštita kulturnih dobara- na obje slike (14 i15) dati čitljivu granicu zahvata Plana
- Poglavlja 3.4. stanje životne sredine (u okviru kog je datao šumarstvo?) + 3.5. Biološke karakteristike- treba metodološki drugačije organizovati kako bi sadržaj teksta odgovarao noslovima poglavlja (držati se Pravilnika PRAVILNIK O METODOLOGIJI IZRADE PLANSKOG DOKUMENTA I BLIŽEM NAČINU ORGANIZACIJE PRETHODNOG UČEŠĆA JAVNOSTI ("Službeni list Crne Gore", br. 088/17 od 26.12.2017)- **član 3!**)
- Slike 26, 27 učiniti čitljivim
- 3.5. biološke karakteristike- tekst ne opterećivati tabelama i prikazima sirih istaživanja dati samo vrijedne zaključke koji se tiču predmetnog prostora...kroz korišćenu literaturu i podatke uputiti odakle je korišćen izvor podataka (napr tabela 8 strana 63, tabele 12,14,15,19...)
- Takođe na strani 70 slika 27 i 28 , zatim slika 30...vrijedni podaci koji se ne mogu jasno sagledati...

4. Infrastruktorna opremljenost

- poglavlje predione karakteristike treba isključiti iz dijela teksta o infrastrukturi.
- 4.6. anketa korisnika prostora (ovo poglavlje treba da bude van infrastrukture) – treba dati podatak da li 706 ispitanika su stanovnici Mojkovca i da li je anketirano i stavništvo koje eventualno treba da se iseljava?
- 4.7. ocjena stanja- dopuniti tekst zaključcima sa ocjenom stanja u svim oblastima (stanovništvo / bonitet objekata, broj stalnih stanovnika /, privreda- stanje zatvorenog rudnika, sanacija jalovišta (uloženo 10 milona...), životna sredina, kulturna baština, prirodna dobra i zaštite
- 5. Kontaktna područja – u tekstu je dato "Shodno tome a u cilju ekonomske opravdanosti eksploatacije mineralnih sirovina u odnosu na trajnu devastaciju prirodnih vrijednosti dijelova ovog prostora, neophodno je kroz proces strateške procjene dobiti ocjenu veličine negativnih uticaja.." - Korigovati tekst jer je Strateška procjena već urađena i unijeti njene odgovarajuće zaključke.

Opšti komnetar teksta (poglavlje 1-5)

Ocjene u analizi postojećeg stanja ne treba da se tiču opštine Mojkovac (nap data mreza naselja...) već treba da se odnose na konkretno područje njegov odnos prema gradu Mojkovcu pa tek onda odnos grada sa širim kontekstom.

Slike koje su korišćene u tekstu prilagoditi formatu prikazivanja tako da budu , zajedno sa legendom, čitljive.

PLANSKI DIO II

Grafički prilozi (prilozi sa radnom oznakom C) i tekst (poglavlje 6-15)

Planska razrada obuhvata tri scenarija (varijantna rješenja) i to:

Scenario I - dat je sa tri grafička priloga

- C1 - PL01.1 - Plan namjene površina V1
- C1 - PL01.2.3 - Plan namjene površina V1
- C1 - PL02 - Elektroenergetska i hidrotehnička infrastruktura V1

Grafički prilog dat kao namjena površina za varijantu 1 - V1 sa oznakom PL01.1. ne odgovara tekstu u planu. Zašto se daje namjena površina na dva priloga? Vjerovatno je greska u grafici, korigovati. Predpostavljamo da je adekvatan prilog namjene površina V1 – PL1.2.3.

- Nije usaglašen tekst i grafika u varijanti 1...napr na strani 109 u tabeli 24 dat je prikaz planiranih površina gdje nema površina za stanovanje/ naselja (a tih površina ima na grafici) a u daljem tekstu su dati uslovi za stanovanje u ruralnim naseljima...takođe u scenariju 1 se govori o turizmu i razvoju u tom pravcu tako da jasno treba dati zone lokacije za tu namjenu... na grafici nema poljoprivrednih površina u tekstu se daju smjernice za tu vrstu površina... u tabeli kao planiranu površinu postoji jalovište ??
Jasno strukturirati tekst po namjenama na način da prostor nedvosmisleno bude "pokriven" smjernicama za dalji razvoj i plansku razradu.
Generalno, tekst je opširan, preuzet iz različitih planova, ima poglavlja širih uvoda koja se pojavljuju na neprimjerenim mjestima. Sugerise se strukturiranje teksta i usaglašavanje teksta i grafike

NAMJENA POVRŠINA

- Površina za stanovanje
- Površina za naselje
- Ostale površine za stanovanje
- Površina za obradnu, livadsku i pašnjaku površinu
- Površina za opću i komunalnu infrastrukturu
- Površina za goštije
- Šumsko površine
- Rjeke
- Površine općih i komunalnih objekata
- Vrtovi
- Kulturno dobro "Sportski stadion"

Arheoloških lokaliteta i dobara sa potencijalnim kulturnim vrijednostima

1. Otkrivanje na Gradili
2. Lokaliteti (Dugopolje)
3. Lokaliteti (Mlađa i Starija) (Lipovčanin i B. Bistričica)
4. Mlađa i Starija (Lipovčanin i B. Bistričica)
5. Mlađa i Starija (Lipovčanin i B. Bistričica)
6. Mlađa i Starija (Lipovčanin i B. Bistričica)
7. Mlađa i Starija (Lipovčanin i B. Bistričica)

U okviru ovako određenog prostora izdvajaju se namjene površina u funkciji:

- Poljoprivrede
- Šuma
- Vodnog zemljišta
- površine za rekultivaciju - jalovište
- saobraćajne - pješačke i biclističke površine.
- površine kulturnih dobara
- Ostale površine

TABELA 24. TABELA SA POVRŠINAMA PLANIRANI NAMJENA

Namjena prostora	Poljoprivredno zemljište	Šume	Saobraćaj	Jalovište	Komunalna infrastruktura	Ostale površine	Ukupno
Postojeće	1.110.724,22	4.095.724,61	145026,32	45072	15795,06	142564,31	/

109

DPP ZA PROSTOR KONCESIONOG PODRUČJA ZA EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA-BRSKOVO

Planirano	m ²	1.110.724,22	4.095.724,61	145026,32	45072	15795,06	142564,31	/
-----------	----------------	--------------	--------------	-----------	-------	----------	-----------	---

Scenario II - dato je sa šest grafičkih priloga:

- C2 - PL01.1 Plan namjene površina V2
- C2 - PL01.2.3 Plan namjene površina V2
- C2 - PL02.1 Plan parcelacije i regulacije V2
- C2 - PL02.2.3 Plan parcelacije i regulacije V2
- C2 - PL03 - Saobraćajna infrastruktura V2
- C2 - PL04 - Elektroenergetska, hidrotehnička i tk infrastruktura V2

Scenario III – dato je sa osam grafičkih priloga:

- 📎 C3 - PL01.1 Plan namjene površina V3
- 📎 C3 - PL01.2.3 Plan namjene površina V3
- 📎 C3 - PL02.1 Plan parcelacije i regulacije V3
- 📎 C3 - PL02.2.3 Plan parcelacije i regulacije V3
- 📎 C3 - PL03 Saobraćajna infrastruktura V3
- 📎 C3 - PL04 Elektroenergetska infrastruktura V3
- 📎 C3 - PL05 Hidrotehnička infrastruktura V3
- 📎 C3 - PL06 Tk infrastruktura V3

Grafički prilozi su dati u dvije razmjere (1:5000 i 1:2500). U prikazu koji se daje u 1:5000 dati namjene površina u skladu sa Pravilnikom. Dok na sljedećem prilogu dajte prikaz organizacije rudnika (lokacije za kop, deponija, odlagališta...objekti...). Izbjegavati preklapanje oznaka/šrafura kojima se daje "providnost" jer to čini da grafički prilog ima legende koje ne odgovaraju crtežu.

Tekst plana koji opisuje scenario II i III je opterećen tehnologijom rudnika. Za plan su značajniji podaci kojima se iskazuje uticaj nove namjene na životnu sredinu, vizuelni uticaj na pejzaž, iseljavanje stanovništva i izgradnju infrastrukture. Kroz više segmenata teksta je gore navedeno je dato u Planu međutim tekst treba prestrukturirati kako bi adekvatne podatke mogli naći na "pravom mjestu".

U scenariju III zahvat plana je proširen i na pristupnu saobraćajnicu. Da li je neophodno da zahvat plana bude proširen ili se uslovi mogu izdati i iz PUPa Mojkovac. Sugerišemo dodatno obrazloženje ove pozicije. Proširenje zahvata u ovom dijelu je osjetljivo jer prema namjeni iz PUPa Mojkovac uključuje osim saobraćajnice i vodotok.

- **Poglavlje 6.7. zaštita i razvoj predjela- scenario II i III (181 str)**

U predmetnom poglavlju su date veoma vrijedne informacije! Tekst treba strukturirati i povezati sa slikama koje su prikazane. Slike dopuniti tačnim nazivima šta je na njima prikazano. (označiti tačno vizure... zahvate Plana na otofoto prikazima...). I u ovom poglavlju su date smjernice za rekultivaciju pejzaža. Izbjegavati ponavljanja teksta ili iste mjere koje se daju kroz različita poglavlja.

OPŠTI KOEMNTAR ZA SVA SCENARIJA

- Na ujednačen način prikazati sva tri scenarija razvoja a sve kako bi se jasno sagledale prednosti i mane i kako bi imali tri uoprediva prikaza razvoja.
- Uskladiti tekst i grafiku
- Grafičke priloge dati na način da imate Namjenu površina datu u dvije razmjere 1:5000 i detaljnu namjenu površina datu r 1:1000 ili 2:5000. Ne treba prikazivati sve na istom grafičkom prilogu jer crtež je dvosmislen/ legende ne odgovaraju crtežu jer se preklapaju prikazi.

Iako je navedeno da su negetivni uticaju lokalnog karaktera ono sto prevazilazi lokalni karakter je UNESCO zaštita Tare i NP Biogradska gora.

- **Poglavlje 7. Pravila uređenja i pravila građenja**

- Tekst je opterećim velikim brojem tehnoloških podataka. Predlažemo da se razdvoji dio koji opisuje tehnologiju i dio, najvažniji, Plana koji predstavlja osnov za izdavanje UTU a koji daje **smjernice za građenje i zaštitu**. Jako je vazno da se u objedine smjernice za **izgradnju i zaštitu** kako ne bi bilo dilema i propusta prilikom daljeg projektovanja (znači zaključke poglavlja 9,10, 11,12 inkorporirati kao mjere zaštite).
- U okviru UP1 (scenario 2 i 3) dati su objekti rudničkog kompleksa. Za svaki od objekata dati max zahvat i širu poziciju (kako bi tokom daljeg projektovanja moglo doći do određenih odstupanja) međutim ukoliko se opredijelite za ono sto sad imate u tekstu "Organizaciona šema, raspored i položaj objekata i njihovi pojedinačni gabariti su predmet dalje razrade u okviru tehnicke dokumentacije" u Planu moraju postojati orjentacione smjernice u rasopdjeli površina napr koliko

% je iskopa, koliko % je jalovišta sa naravno jasno naznačenom bafer zonom. Potrebno je obrazložiti i režim korištenja bafer zone.

- U planu su dobro date mjere rekultivacije degradiranih prostora. Treba ih dopuniti jasnim vremenskim smjernicama kad rekultivacija zaopčinje i pozvati se na ugovoreno obaveze ko rekultivaciju vrši.
- **Poglavlje 12.** Smjernice koje su date u poglavlju izvod iz SPU treba inkorporirati u PRAVILA UREĐENJA I PRAVILA GRAĐENJA. Iako su smjernice SPU previse opšteg karaktera, i zaslužuju dodatnu razradu, Plan ne treba opterećivati izvodom iz SPU već kroz planko rješenje (UT-u) inkorporirati mjere SPU.
- **Poglavlje 13 - Faze i dinamike realizacije-** Nigdje se ne pominje raseljavanje stanovništva, opkup zemljišta??
- **Poglavlje 14 - Ekonomska analiza-** urađena je na način da prije svega daju podaci o isplativosti projekta za investitora. Sugeriramo da jasno treba dati pokazatelje **javnog interesa** kad je projekat u pitanju. U kalkulaciji nije uzet u obzir okup privatnog zemljišta i raseljavanje stanovništva.

Kako bi i revizijska komisija mogla da ima isti stav kao Obrađivač a to je da je **scenario III** najprihvatljiviji scenario za razvoj predmetnog područja donosim

ZAKLJUČAK

da DETALJNI PROSTORNI PLAN ZA PROSTOR KONCESIONOG PODRUČJA ZA EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA BRŠKOVO – Nacrt Plana treba **korigovati i dopuniti** u skladu sa opštim i posebnim primjedbama koje su date u Izveštaju.

Izjavitelj:

Prof.dr Veljko Radulović, arch.

U Podgorici, 21.12.2022.g.

Misljenje mr Dragoljub Marković- prostorno planiranje

U Odluci o pristupanju izradi Plana i Programskom zadatku je navedeno:

"Izrada Detaljnog prostornog plana predstavlja planski osnov za dalji razvoj rudarske djelatnosti na prostoru potencijalnog područja za eksploataciju metaličnih sirovina (olovo, cink) na lokaciji Brskovo".

"DPP Brskovo se radi za prostor koji je prepoznat kao područje za potencijalnu eksploataciju olova i cinka".

"Područje se dijelom nalazi u obuhvatu rezervata biosfere (M&B UNESCO) - Slivno područje rijeke Tare i u granicama PPPN NP Biogradska Gora";

"Eventualna dalja eksploatacija metaličnih sirovina (olovo, cink) biće moguća samo na osnovu planskog korišćenja rezervi u skladu sa opravdanošću aktivnosti eksploatacije i u odnosu na zahtjeve zaštite životne sredine, a na osnovu detaljne istražne i druge odgovarajuće dokumentacije";

"Za ponovno aktiviranje eksploataciju rude na lokalitetu Brskovo obavezna je izrada odgovarajućih projekata koji će obezbijediti primjenu ekološki prihvatljive tehnologije i mjera zaštite životne sredine, što će se provjeriti i studijama procjena uticaja na životnu sredinu".

Iz navedenog proizilazi: da je prostor "prepoznat" kao moguće područje za eksploataciju rude, i to površinskim kopom, a istovremeno pripada rezervatu biosfere i Nacionalnom parku – teško da postoje dvije konfliktnije / više suprotstavljene namjene. što je paradoksalno polazište za planiranje!

Osnove Plana su praktično definisane Koncesionim ugovorom i studijama koje su rađene za potrebe Ugovora – Plana i projekata.

Suštinsko je pitanje koji je i kakav smisao naših planova ako je na osnovu njih moguće raditi i jedno i drugo?!

Situaciju dodatno komplikuje činjenica da je Vlada zaključila Koncesioni ugovor za istraživanje i eksploataciju rude!

Dakle, planom višeg reda i Zadatkom je pred ovim Planom postavljen paradoks – zaštita predmetnog prostora i eksploatacija rude na istom.

Mislim da se ovim Planom ne treba rješavati dilema da li predmetni prostor treba da bude eksploataciono polje ili zaštićeno područje (M&B UNESCO, NP), pa bi Programski Zadatak trebao biti jasniji u smislu da je strateško opredjeljenje eksploatacija rude ali uz što manji negativni uticaj na okolinu. Kako su Nacrtom Plana data varijantna rješenja, nakon ocjene njihove prihvatljivosti, konačno opredjeljenje da li i kako eksploatisati rudu, trebalo bi da zavisi od SPU na životnu sredinu pa ključno opredjeljenje nije rješenje ovog plana nego ocjena iz Strateške procjene uticaja.

Mr Dragoljub Marković

Misljenje Ivan Ševaljević- saobraćaj

Komentari:

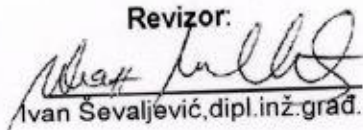
- Predviđenom saobraćajnicom do koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina – Brskovo će saobraćati teška teretna vozila. S obzirom na nadmorsku visinu preko 1000 mnm smatram da bi maksimalni podužni nagib saobraćajnice trebalo ograničiti na maksimalnih 12%. Ovakvo nešto proizilazi iz Pravilnika koji bi vangradski putevi sa aspekta bezbjednosti trebali da zadovoljavaju a gdje je 12% max podužni nagib.

- Proširenja u krivinama treba predvidjeti za mimoilaženje dva teretna vozila, s obzirom na to da će se predmetnom saobraćajnicom saobraćati teretnim vozilima dominantno bitno je da se ova dva vozila mogu neometano mimoilaziti u krivinama.

U ostalom dijelu plana vezanom za saobraćaj nemam primjedbi.

S poštovanjem,

Revizor:

Ivan Ševaljević, dipl. inž. građ.

MINISTARSTVO EKOLOGIJE, PROSTORNOG PLANIRANJA I
URBANIZMA

Savjet za reviziju planskih dokumenata
n/r Veljku Raduloviću, dipl. ing. arh. - Predsjedniku

REVIZIJA NACRTA DETALJNOG PROSTORNOG PLANA ZA
PROSTOR KONCESIONOG PODRUČJA ZA EKSPLOATACIJU
MINERALNIH SIROVINA BRSKOVO
- Faza hidrotehnička infrastruktura

NARUČILAC: Vlada Crne Gore

NOSILAC PRIPREMNIH POSLOVA: Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma

OBRADIVAČ DPP: Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma

RUKOVODILAC IZRADE PLANA: Dr. Sonja Radović, dipl. ing. arh.

HIDROTEHNIČKA INFRASTRUKTURA: Luka Milačić, dipl. ing. građ.

KRATAK IZVJEŠTAJ

Nakon pregleda dostavljenog Nacrta DPP za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina - Brskovo - faza hidrotehnička infrastruktura, konstatujem da je obrađivač faze uložio veliki trud i vrlo detaljno obradio sve probleme. Moj problem je što sam u toku skoro 30 godina svog radnog vijeka, u funkciji glavnog inspektora za vode vršeci inspekcijski nadzor u Flotaciji olova i cinka i deponiji otpadnih materija istog subjekta, Kombinat aluminijuma Podgorica, Rudniku Šuplja Stijena - Gradac, Željezari Nikšić, Termoelektrani Pljevlja, Brodogradilištu Bijela i dr. subjektima.

Problemi zagađivanja iz navedenih subjekata bili su uglavnom tehnološke otpadne vode sa sadržajem teških metala, sulfidima i raznim hemijskim sadržajima. Uvijek su te opasno zagađene vode bilo jako problematične za prečišćavanje i razni akcidenti su se permanentno događali. Stradale su naše rijeke Morača, Tara, Čehotina, Lim, Skadarsko jezero i More.

Nažalost broj subjekata se smanjio, a ja sam u situaciji da kažem svoju riječ za predmetni subjekat koji treba, ako ga bude, za 30 godina ostvari korist koja se procjenjuje određeni broj milijuna eura, i da pri tome poremetimo postojeći režim voda u zoni koncesionog zemljišta I šire da uništimo šume, ugrozimo divljač i ptice u zoni koja se nalazi nedaleko od Nacionalnog parka Bjelasica, da nasilno iselim određeni broj domaćinstava, otpadne vode zagađene sulfidima olova, cinka, bakra, FeS₂ i ostalih pratećih sulfida, metala i raznim uljima, planirano je da se prečišćavaju i nakon toga dio ispuštaju u korita rijeka, dio da ponire, a dio da se zadrži u izgrađenim vještačkim jezerima i po potrebi koristi u tehnologiji.

Slično je to bilo kod svih subjekata koje sam nabrojio, a problemi su se permanentno događali sa brojnim posljedicama.

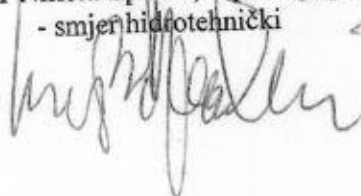
Analizirajući dostavljeni Načrt DPP za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina - Brskovo - faza hidrotehnička infrastruktura, dajem sledeće

MIŠLJENJE

Ovaj Plan ne mogu podržati,

U Podgorici, 25.12.2022. god.

Član Savjeta za reviziju planskih dokumenata
- faza hidrotehnička infrastruktura
Mr Nikola Spahić, dipl. ing. građ.
- smjer hidrotehnički

Dr.Veljko Radulović dipl.ing.arh

Podgorica

Poštovani,

Kao član Savjeta zadužen za oblast geodezije , u prilogu, dostavljam svoje Mišljenje na Nacrt Detaljnog prostornog plana za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina - Brskovo, Opština Mojkovac

Srdačan pozdrav,

Milutin Baturan

Mob tel 067256195

Mail: mbaturan@gmail.com

U Podgorici, 12.12 2022.god

Na sjednici od 6 septembra 2012.god Vlada Crne Gore je donijela Odluku o imenovanju Savjeta za reviziju planskih dokumenata. Istom Odlukom imenovan sam za člana Savjeta za oblast Geodezija.

S tim u vezi, je donijeto Rješenje kojim sam određen za člana Savjeta za reviziju "Nacrt Detaljnog prostornog plana za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina - Brskovo, Opština Mojkovac" -oblast geodezija.

Podaci o Nacrtu

Naslov dokumenta: Nacrt Detaljnog prostornog plana za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina - Brskovo, Opština Mojkovac

Rukovodilac izradbe
Od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma mi je od dokumentacije dostavljeno –fajlovi: “B - PO.01.1 - Geodetska podloga.pdf”, “B - PO.01.2.3 - Geodetska podloga.pdf”, “B - PO.02 - Topologija predjela.pdf”, “C2 - PL02.1 Plan parcelacije i regulacije V2.pdf”, “C2 - PL02.2.3 Plan parcelacije i regulacije V2.pdf”, C3 - PL02.2.3 Plan parcelacije i regulacije V3.pdf kao i fajl „Inovirani Nacrt DPP Brskovo.pdf”

Saglasno navedenom Rješenju izvršio sam pregled dostavljenih dokumenata i utvrdio sljedeće:

Obradivač „Nacrta Detaljnog prostornog plana za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina – Brskovo`, Opština Mojkovac je Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i turizma, sa datumom novembar 2022.god. Rukovodilac Nacrta Detaljnog prostornog plana za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina - Brskovo, Opština Mojkovac je dr. Sonja Radović Jelovac, dipl.ing.arh

U fajlu “„Inovirani Nacrt DPP Brskovo.pdf” dio Radni tim, nije navedena osoba odgovorna za geodeziju.

MIŠLJENJE

Primjedbe

1.Za fajlove: B - PO.01.1 - Geodetska podloga.pdf”, “B - PO.01.2.3 - Geodetska podloga.pdf” – Dati opis lista, naziv Država, Opština, naziv katastarske opštine,nomernklatura lista, ekvidistanca e=, iskotirati izohipse na cijelom planu, dati vezu listova, dato koordinate makar spoljnog okvira lista. Dati ime geodetskog projektanta, naziv licencirane geodetske firme i broj Licence firme,datum ažuriranja, nanijeti granice kat.parcela sa brojevima.Putevi se u kat.planu ne označavaju plavom bojom, nijesu to obale rijeka. Ispraviti šrafure na objektima.

Dati fajlove u dwg formatu!

2. Za fajlove: C2 - PL02.1 Plan parcelacije i regulacije V2.pdf", "C2 - PL02.2.3 Plan parcelacije i regulacije V2.pdf", C3 - PL02.2.3 Plan parcelacije i regulacije V3.pdf dati oznake prelomnih tačaka za urbanističke parcele od 1 do n. Dati koordinate urb.parcela.

Dati fajlove u dwg formatu!

Provjera koordinata urbanističkih parcela, građevinskih linija, kontrola zatvorenosti poligona, provjera lejerske structure horizontalne i vertikalne predstave, provjera ortogonalnosti objekata, namjene objekata, nijesu mogle biti obavljene jer su dostavljene podloge u „pdf“ umjesto u „dwg“ formatu. U sljedećoj fazi dostaviti podloge u „dwg“ formatu.

U tekstualnom dijelu Plana

Na strani br.15 navodi se:

„Granica DPP „Brskovo“ obuhvata užu i širu granicu. Uža granicu čini zahvat eksploatacionog polja, odnosno detaljnije razrade. Za granicu detaljne razrade je snimljena geodetska podloga u razmjeri R 1:1000. Zbog potrebe rješenja saobraćajne infrastrukture i analize zaštitne zone oko eksploatacionog polja, određena je šira granica plana koja je snimljena u razmjeri 1:5000“.

1.Navesti koja je Licencirana geodetska organizacija snimila Zahvat, broj licence organizacije, ime geodetskog projektanta.

2.Na strani br.15 navodi se:

„Površina obuhvata plana iznosi za Scenario I 635,16 ha, dok je za Scenario II 762,80 i Scenario III 677,10. Određena je grafički i koordinatama tačaka kako je dato u grafičkom prilogu 1. Geodetsko katastarska podloga“.

Podloga sa nazivom 1. Geodetsko katastarska podloga“ nije dostavljena. Na dostavljenim podlogama B - PO.01.1 - Geodetska podloga.pdf“, „B - PO.01.2.3 - Geodetska podloga.pdf“ nema koordinata Zahvata sa oznakama prelomnih tačaka 1 do n. U sljedećoj fazi postupiti po primjedbama.

Član Savjeta za oblast geodezije

Milutin Baturan

Dipl ing geodezije

Mišljenje o predloženom DPP Brskovo

Kako sam izabran u Komisiju koja treba da procijeni validnost gore navedenog dokumenta želim da iznesem sljedeće mišljenje:

Studija je obimna, urađena od više stručnjaka, pa se neki dijelovi ponavljaju (biodiverzitet, opasnosti po okolinu, rekultivacija itd) u različitim formama, što izaziva određene nejasnoće.

U negativne efekte otvaranja rudnika je predviđeno da će biti i ovakvih posljedica što je navedeno i na strani 261:

"Dosadašnja karakteristika poljoprivrede na ovom području je bila sa velikim brojem malih poljoprivrednih gazdinstava, sa različitim biljnim kulturama i različitim rasnim sastavom stoke, dominantno ekstenzivna ili poluintenzivna, što je nije činilo konkurentnom na tržištu. Pravci razvoja bili su bazirani na plasman proizvoda kroz razvoj turizma, uz mogući tehnološki razvoj kroz budžetsku podršku i podsticaje iz EU. Jedna od mogućnosti razvoja sagledavala je proizvodnju tradicionalnih i sertifikovanih poljoprivrednih proizvoda, uvođenje šema kvaliteta i brendiranje. Realizacija rudarskog kompleksa imala bi direktan negativan uticaj na poljoprivredno zemljište kroz njegovu prenamjenu sa poljoprivrednog na zemljište koje će pripadati industrijskoj zoni. Ovo će uticati na promjene načina bavljenja poljoprivredom ili dovesti do prestanka bavljenja poljoprivredom na ovom specifičnom području."

Prema DPP-u će se poljoprivredno zemljište skinuti (plodni A horizont) i odložiti na „nekom“ mjestu u sloju ne većem od 2 metra da ne bi došlo do gubitka plodnosti. Kako i gdje biti vraćeno nije poznato jer se rekultivacija pominje na mnogo mjesta u studiji sa različitim pristupima:

Strana 14.

„Plan mora predvidjeti rekultivaciju prostora nakon završene eksploatacije. Ukoliko je moguće, rekultivaciju izvoditi fazno, u zavisnosti od realizacije rudarskih aktivnosti. Plan treba da usvoji rješenja koja nakon završene eksploatacije i rekultivacije imaju najmanje moguće „ožiljke“ u prostoru (ostaci površinskog kopa/kopova, kao i ostaci otkrivke i iskorištenog materijala nakon ekstrakcije rude).“

Strana 106.

„Eksploatacioni radovi obvaljaće se na ležištima Žuta Prla I Brskovo površinskim kopom, prerađivaće se u koncentrate cinka, olova, bakra, i ostalih pratećih sulfida metala. Površinski kopovi će se kopati uzastopno, a sanacija gornjih klupa započinje nedugo nakon što se završe iskopi.“

Strana 188.

„Jedna od stavki koncesionog ugovora čini proces bio-tehničke rekultivacije koji je potrebno sprovesti tokom godina eksploatacije rude. S obzirom da prostor plana obuhvata dva nalazišta rude Žuta prla i Brskovo, bio-tehnička rekultivacija će se izvoditi fazno, pri čemu prvu fazu čine predjeli Žute Prle. Dinamika rekultivacije odlagališta Brskovo i Žuta Prla će pratiti dinamiku njegovog formiranja. U zavisnosti od vrste degradiranih površina primenjuje se i određena kategorija rekultivacije: autorekultivacija, polurekultivacija ili optimalna rekultivacija sa fazama tehničke, i biološke rekultivacije.“

Rekultivacija odlagališta jalovine na predmetnoj lokaciji podrazumijeva radove usmjerenih na kultivisanju površina stvorenih od jalovih stena otkopanih sa različitim dubina pri dobijanju rude kao i deponovanja kopovske i flotacijske jalovine. Rekultivacija degradiranih površina ima za cilj pre svega zaštitu životne sredine, a zatim estetski i ekonomski značaj.“

Strana 243.

"U drugoj fazi se vrši rekultivacija etaža pošumljavanjem. Međutim pre nego što se počne sa rekultivacijom na etažama će se obrazovati sloj visine 0,5 m od ne reaktivnog materijala. Na ovaj način će se prekriti etaže koje se nalaze u reaktivnom materijalu. Ova faza se vrši nakon završetka eksploatacije."

Strana 246.

"Biološka faza rekultivacije, se konceptijski nastavlja na tehničku rekultivaciju. Takođe, radovi se odvijaju u dvije faze. To znači da se u prvoj fazi nakon tretiranja kosina tehnologijom TRISOPLAST ili ekvivalentnom tehnologijom, vrši hidrosetva istih.

U drugoj fazi se nakon zatravnjivanja etaža hidrosetvom, vrši mašinsko iskopavanje jama za sadnice. Pošumljavanje se izvodi nakon primanja trave i to u jesenjem periodu. Sađenje crnog bora se vrši u dva reda po kvadratnoj šemi po etažama. Međusobno rastojanje sadnica, kao i rastojanje između dva

reda je 3 m. Na osnovu toga se dobija da je pošumljavanje jednog hektara sa 1100 sadnica.

Ukupni troškovi rekultivacije i potrebnog materijala biološke rekultivacije

Za potrebe biološke rekultivacije neophodno je odrediti broj jama za sadnice, na osnovu čega će se odrediti i ukupan broj sadnica za kupovinu.

Potreban broj jama se određuje na osnovu projektovanih površina za rekultivaciju. Pri tome se žbunaste kulture sade sa ukupno 2.000 sadnica po hektaru odnosno na međusobnom rastojanju sadnica od 2,24 m. Drvenaste kulture se sade sa ukupno 1.100 sadnica po hektaru jer su sadnice na rastojanju od 3 m."

Rekultivacija terena bi se radila fazni ili poslije eksploatacije (ponuđene su obje opcije), pa nije jasno kako bi to izgledalo ako se a konkurs za Idejno arhitektonsko-urbanističko rješenje raspiše tek poslije eksploatacionog vijeka rudnika.

Strana 117.

"Za potrebe novih ekosistemskih usluga degradiranih predjela nakon rekultivacije flotacijskog jalovišta i otvorenog kopa, potrebno je raspisati konkurs za Idejno arhitektonsko-urbanističko rješenje koje će u odnosu na novu sliku predjela formirati novu namjenu i kapacitete koji će biti adekvatni okolnom prostornom razvoju opštine datom u PUP-u Opštine Mojkovac (turizam, arheološka nalazišta, agroindustrijska postrojenja itd.). Idejnim arhitektonsko-urbanističko rješenjem je potrebno budući rekultivisani predio umrežiti u sistem okolne matrice predjela kao i sa ekosistemskim uslugama opštine."

Takođe, rekultivacija terena sadnjom jestivih voćnih vrsta (orah, lijeska), koji bi mogli biti sa povećanim sadržajem teških metala u plodovima, može biti problematično rješenje (str. 258).

Problem rekultivacije terena nije nimalo jednostavan i lak zadatak. Osim toga zahtijeva značajna finansijska sredstva. Rekultivacija terena rudnika "Ugljevik" je finansirana izdvajanjem svake godine određenog procenta bruto ostvarene dobiti rudnikatkom njegove eksploatacije.

Ovdje su orijenatciono predviđena sredstva od 18 677 100,00 €.

Tabela
307)

iz

DPP

(str

										1.600.000	0,95%
4.3	Postrojenje za pročišćavanje voda	800.000	800.000							325.820	0,19%
	Oprema za pretpumpavanje zgusnute	162.910	162.910								
4.4	Jalovine do kasete								5.040.736	5.040.736	3,00%
V	ZATVARANJE RUDNIKA										
5.1	Rekultivacija								13.636.364	13.636.364	8,11%
5.2	Zatvaranje rudnika								18.677.100	116.246.118	69,33%
VI	PLANIRANA ULAGANJA	47.738.771	40.546.114	1.265.600	3.006.211	56.400	152.520	37.200	306.200		
	Izvršeni inženjering i upravljanje	1.265.600	1.265.600								

Sredstva su podijeljena na iznose za rekultivaciju (5 040 736€) i ostatak na "Zatvaranje rudnika". Ovdje nije jasno za kakve sve namjene može da ide ovaj novac, kada se za

rekultivaciju navodi iznos od 18 677 100,00 € koji podrazumijeva i zatvaranje rudnika? Posebno nije jasno kako su stručnjaci iz Bora došli do ove cifre, imajući u vidu što planom nije definisano kako će rekultivacija precizno biti izvedena. Ovi troškovi u mnogim scenarijima mogu pasti na Državu!

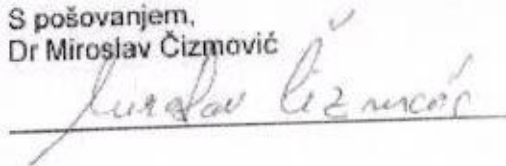
Biodiverzitet će nesporno biti ugrožen i jasno je da se dimenzije ove eroziji teško realno mogu predvidjeti. Ono što je problematičnije je zaštita vodotokova od svih vrsta zagađenja (tokom trajanja eksploatacije, a posebno nakon ovog perioda). U Studiji je čak navedeno da nisu provjerene i mogućnosti sporova sa susjednim zemljama zbog potencijalno negativnih uticaja i na njihove zemlje.

„Postupak prekograničnog informisanja nije sproveden obzirom da je u procesu identifikovanja uticaja planiranih aktivnosti procijenjeno da se prekogranični uticaj ne može očekivati na teritorijama u širem okruženju planiranih lokacija i van granica Crne Gore.“ Str. 298.

DPP predviđa da zahvat budućih rudnika iznosi 4,6 km², i zahvata dio NP "Biogradska gora". Otvaranje rudnika u zoni ili dijelu zone nacionalnog parka po mojim znanjima nije zakonski moguće. Ostaje mi nejasno kako je ovaj dio uključen u DPP.

Migracije stanovništva su veliki problem sjevernog dijela Crne Gore. Činjenica je i da je poljoprivreda ovog kraja izuzetno ekstenzivna sa niskim prihodima. Kakav će biti uticaj aktiviranja rudnika u ovoj Opštini na demografiju kraja ne mogu procijeniti, ali je definitivno jasno da će biti gubitaka i poljoprivrednog zemljišta i proizvodnje hrane u zauzetoj zoni. Plan bi trebalo da pojasni dosta nejasnoća prije početka eksploatacije. Dosadašnja iskustva pokazuju da svi naknadni nepredviđeni troškovi padnu na teret svih građana.

S poštovanjem,
Dr Miroslav Čizmović

1. Pregled dokumentacije

DPP za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina Brskovo, Nacrt Plana, u dijelu elektroenergetske infrastrukture, sadrži:

4. INFRASTRUKTURNA OPREMLJENOST

4.2. Elektroenergetika (strana 87 i 88)

6. II PLANSKI DIO

6.4. SCENARIO I (bez rudarskih aktivnosti)

- Infrastrukturalna opremljenost (strane 115 – 124)

6.5. SCENARIO II (rudarenje sa flotacijskim jalovištem)

- Elektroenergetska infrastrukturalna (strane 136 – 140)

6.6. SCENARIO III (rudarenje uz korištenje integrisanog prostora za upravljanje otpadom)

- Elektroenergetska infrastrukturalna (strane 169 – 175)

9. Uticaj projekta „Brskovo“ na prirodu, prirodna i kulturna dobra, predio, životnu sredinu i mjere zaštite

- Energetska efikasnost i korištenje obnovljivih izvora energije (strane 260 – 261)

U predmetnom dokumentu su priložena i 3 (tri) grafička priloga koja se odnose na elektroenergetsku infrastrukturalnu i to:

C1-PL02 – Elektroenergetska i hidrotehnička infrastrukturalna V1 (R=1:5000)

C2-PL04 – Elektroenergetska, hidrotehnička i TK infrastrukturalna V2 (R=1:5000)

C3-PL04 - Elektroenergetska infrastrukturalna V3 (R=1:5000)

2. Nalaz izvjestioca

1. Dopisom br. 702/2702-D/22 – 1949/1 od 2.09.2022. godine, na predmetni planski dokument Operator prenosnog sistema (CGES AD – Podgorica) je dao saglasnost na isti, s tim što je navedeno da se još jedanput preispita predložena trasa za izmiještanje postojećeg DV 220 kV Mojkovac – Pljevlja. Istim dopisom je konstatovano da se druga dva prenosna voda (DV 400 kV Podgorica - Ribarevine i DV 110 kV Mojkovac – Ribarevine) koji se nalaze u neposrednoj blizini obuhvata koncesionog područja nije potrebno izmiještati. Što se tiče izmiještanja DV 220 kV Mojkovac – Pljevlja, neophodno je uskladiti niz uslova (uglovi skretanja, mogućnost izgradnje na trasi, ukrštanje sa postojećim i budućim saobraćajnicama, usklađivanje sa izmiještanjem trase budućeg DV 35 kV Cmiljača – Mojkovac (plansko rešenje koje je usvojeno prema PPPN Bjelasica – Komovi, usklađivanje sa drugim planiranim objektima, voditi računa o sigurnosnim visinama posebno ako se radi o trasi na kojoj se može planirati odlaganje jalovine, itd. itd.). Dakle, izmiještanje i usklađivanje ovog dalekovoda zahtijeva znatno obimniji i uskostručni pristup i to na licu mjesta i kroz izradu tehnološke šeme, dispozicije sadržaja

budućeg pogona i sl. U svakom slučaju i budućem potencijalnom koncesionaru će, svakako, biti stalo da se ovo izmiještanje izvede kvalitetno i uz manji broj ugaono-zatezних stubova koji su znatno skuplji od linijskih (nosivih).

2. Dopisom br. 30-00-31687 od 15.09.2022. godine, na predmetni planski dokument Operator distributivnog sistema (CEDID doo – Podgorica) je dostavio jednu konstataciju i 16 primjedbi i sugestija. Konstatacija se odnosi na nenadležnost ovog operatora na unutrašnji razvoj elektroenergetskih instalacija i objekata (scenario II i III), dok bi u slučaju usvajanja scenarija I razvoj elektroenergetske infrastrukture bila nadležnost ovog operatora i sa elektroenergetskog aspekta nije mnogo zahtjevan. Sve ostale primjedbe i sugestije Obradivač je prihvatio i, uglavnom, korigovao u predmetnom planskom dokumentu.
3. Na predmetni Nacrt planskog dokumenta, predstavnik opštine Mojkovac dao je primjedbu da je, ovako kako je nacrtano u grafičkim priložima, priključak buduće TS 35/6 kV na nadzemni DV 35 kV Cmiljača – Mojkovac tzv. "T" spoj. U odgovoru na ovu primjedbu Obradivač navodi da se ne radi o "T" spoju – nije tačna. Ovo je upravo "T" spoj i svaki kvar dalekovoda na dionici od "T" spoja do buduće TS 35/6 kV izaziva ispad čitavog dalekovoda Mojkovac – Cmiljače - Ribarevine. Zbog toga, ukoliko će se za priključenje on se može koristiti to samo za dio potrošača u slučaju scenarija II ili III. Uslove i način priključenja određuje vlasnik objekta, odnosno Operator distributivnog sistema (CEDIS doo – Podgorica).
4. U dokumentu je navedeno:
"Zbog ozbiljnosti pogona i potrebe kontinualnog rada svih postrojenja, odnosno velikih materijalnih posljedica u slučaju nestanka napajanja električnom energijom, ovim Planskim dokumentom je predviđena mogućnost izgradnje drugog pravca napajanja - povezivanjem na dalekovod DV 35 kV Cmiljača – Mojkovac, koji je predviđen planom PPPN »Bjelasica Komovi«, po principu ulaz – izlaz."
Zbog toga, kao i zbog pouzdanosti pogona rudnika, planirani kabl 35 kV iz TS 110/35 kV Mojkovac treba izvesti kao dvostruki, jer ovi kablovi predstavljaju radijalno napajanje, a ujedno i osnovno. Ove kablove treba projektovati i izvesti u slučaju usvajanja scenarija II ili III i to tako da se sa jednim kablom može napojiti kompletan konzum Rudnika, dok bi drugi predstavljao 100% rezervu. Sve ovo je diskretno navedeno u dokumentu, ali ga treba decidno navesti i grafički prikazati.
5. Osim toga, u odgovoru na primjedbu br. 2 ovog mišljenja, Obradivač navodi da mu nije poznato sa kojim presjekom je planirana izgradnja DV 35 kV Ribarevine – Cmiljača – Mojkovac, a navodi se:
"U trenutku izrade ovog plana (2022.), trafostanica TS 35/10 kV Cmiljača 1x8 MVA (2x8MVA) je izgrađena. Izgradnja dalekovoda DV 35 kV TS 35/10 kV Cmiljača - TS Ribarevine je pri kraju."
Iz ovoga se može zaključiti da Obradivač nije obavio razgovore sa nadležnim službama CEDIS doo, Region 5, Mojkovac. U prethodnom periodu za nadzemne vodove 35 kV koristio se provodnik uže AlFe 95/15 mm² (6:1) koje ima maksimalnu dozvoljenu struju od 290 A, odnosno prenosnu moć od oko 17 MVA.
Ovo dalje znači da će, ukoliko se izvodi sa elementima i parametrima sa kojim su do sada kod nas izvođeni nadzemni vodovi naponskog nivoa 35 kV, ovaj dalekovod imati ograničene rezerve, posebno u nekim dužim rokovima.
6. Takođe, u dokumentu nigdje nije navedeno stanje u trafostanici 110/35 kV Mojkovac, 2x20 MVA iz koje bi jedino bilo moguće napajanje Rudnika u slučaju usvajanja scenarija II ili III za koje je potrebna snaga od oko 20 MVA. Dakle, dolazi se u jednu besmislenu situaciju da trafostanica koja predstavlja osnovno napajanje ima manju instalisanu snagu od instalisane

snage jednog budućeg potrošača, a da nije dat osvrt na mogućnosti njenog proširenja: da li ima slobodnih čelija za priključenje dva kabla 35 kV, ukoliko nema slobodnih čelija da li ima prostora za njihovu ugradnju i opremanje,... itd. Napominjem da se sa TS 110/35 kV Mojkovac, 2x20 MVA vrši napajanje gradskog i prigradskog područja, trafostanica 35/10 na području opštine, ali i područja Kolašina preko dalekovoda 110 kV koji je u pogonu kao DV 35 kV.

7. U tački 4. INFRASTRUKTURNA OPREMLJENOST, podtačka 4.2. Elektroenergetika (strane 87 i 88) su dati osnovni podaci o dalekovodima i nekim trafostanicama (TS 10/0,4 kV Marića Luka), odnosno objektima u vlasništvu CEDIS-a i koji se nalaze u obuhvatu DPP. Međutim, o njihovoj sudbini nije ništa rečeno. Da li se izmiještaju ili ne? Dopuniti.
8. U dijelu Elektroenergetska infrastruktura, Elektroenergetski objekti, se kaže: *"Trafostanica može biti montažno-betonska, kontejnerskog tipa, ili izvedena unutar zgrade postrojenja), sa sredjenaponskim postrojenjem u SF6 tehnologiji, sa stepenom izolacije 24 kV. Treba da bude bar jednom prolazna na strani srednjeg napona. Sredjenaponska oprema TS treba da bude sa stepenom izolacije 24 kV."*
Nije jasno zašto se za trafostanice planira ovaj stepen izolacije kada će one biti 6/0,4 kV, ako je dovoljno je sa stepenom izolacije 12 kV. Pojasniti – obrazložiti ili ispraviti.
9. U grafičkom dijelu planskog dokumenta upisati:
 - za trasu 35 kV kablovskog voda: budući kablovski vod 2x35 kV TS 110/35 kV Mojkovac – buduća TS 35/6 kV Brskovo
 - za trasu dvostrukog nadzemnog voda 35 kV: budući 2xDV 35 kV "ulaz – izlaz" za buduću TS 35/6 kV Brskovo

3. ZAKLJUČAK

Na osnovu prethodog, kao i nakon pregleda dostavljene dokumentacije: **DETALJNI PROSTORNI PLAN ZA PROSTOR KONCESIONOG PODRUČJA ZA EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA BRSKOVO – Nacrt, faza elektroenergetika**, može se zaključiti da je ista nije u potpunosti urađena u skladu u skladu sa važećim propisima i standardima, pa se preporučuje investitoru da istu **ne prihvati**. Sve primjedbe date ovim mišljenjem su lakšeg karaktera i mogu se brzo i lako otkloniti. Obrađivač je dužan da postupi po navednim primjedbama i sugestijama i, nakon toga, dostavi dokument na ponovni pregled.

U Podgorici, 11.12.2022.g.

Izjestilac:

Ranko Radulović, dipl.el.ing.

DETALJNI PROSTORNI PLAN ZA PROSTOR

KONCESIONOG PODRUČJA ZA EKSPLOATACIJU MINERALNIH SIROVINA – BRSKOVO

NACRT

KOMENTARI PEJZ ARH

- Str. 14 navodi se „ Imajući u vidu da je područje dio svjetske mreže zaštićenih područja Čovjek i biosfera, posebnu pažnju potrebno je obratiti na ograničenja koja proizilaze iz međunarodnih obaveza posebno kada su u pitanju režimi zaštite. „

Uporediti ta ograničenja sa planskim opredeljenjem (scenario I, II, III) i zaključke prikazati u SWOT analizi kao kršenje ili prihvatanje međunarodno usvojenih obaveza i ograničenja.
- „Režim II zaštite NP Biogradska gora zauzima značajnu površinu“- korigovati u bafer zonu i dati izvod iz plana NP Biogradska gora za režime zaštite u bafer zoni te uporediti sa sa planskim opredeljenjem (scenario I, II, III) i zaključke prikazati u SWOT analizi
- Str 62-69.- očuvanje stabla trepetljike *Populus tremula* koja je domaćin vrsti (*Nýholmiella gymnostoma*)- brdo Gradina, kao i očuvanje nalazišta *Ulotia coarctata* (za svaku lokaciju date koordinate) i ostale lokacije na kojima su evidentirane zaštićene vrste- bilo bi korisno te lokacije označiti na grafici kao značajne za očuvanje
- Str 82. „Na području rudnika Brskovo je u proljećnom aspektu utvrđeno prisustvo 73 vrste zaštićene nacionalnom legislativom prema Rješenju o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta“ –**u grafičkom delu Plana ovo je potrebno prikazati**, tamo gde za to postoje podaci s obzirom na opsežna istraživanja koja su vršena (date koordinate).
- U grafičkom delu Plana potrebno je prikazati i NATURA staništa koja su prikazana u tekstualnom delu
- Str 93- Napominje se da prostor pripada II zoni zaštite NP Biogradska gora- korigovati (bafer , zaštitna zona)
- Str 106. navodi se „ Eksploatacioni radovi obavaljaće se na ležištima Žuta Prla I Brskovo površinskim kopom, prerađivaće se u koncentrate cinka, olova , bakra, I ostalih pratećih sulfida metala. Površinski kopovi će se kopati uzastopno, a sanacija gornjih klupa započinje nedugo nakon što se završe iskopi.“- potrebno je detaljnije definisati

vremenski okvir u kome će se nakon završetka eksploatacije vršiti rekultivacija (bilo to etapno ili ne, i taj vremenski okvir potvrditi kroz UTU uslove)

- Korisno bi bilo dati smernice za pošumljavanje u zaštitnoj zoni (zaštitne šume) onih delova koji nisu pod šumom (ukoliko se na toj površini ne nalazi zaštićena vrsta ili natura stanište) ali ne kao vid rekultivacije nego u toku eksploatacije, kako bi se smanjila emisija čestica sa kopova (prašina, vrtloženje, i sekundarno očeđivanje štetnih materija kroz zemljište), kao i da to treba da bude obaveza nosioca koncesije da takvo pošumljavanje i sprovede u toku izvođenja radova- sprovesti kroz UTU uslove.

- Str 192. komentar-Plan treba da pruži osnov za raspisivanje konkursa s obzirom na kompleksnost teme i združeni planerski, sistemski pristup. Detaljna studija predela može dati dodatne, detaljnije smernice - ili dati detaljne smernice koje sve struke, faze, treba da budu deo tima Detaljne studije predela (jer one to obično nisu), koje će zajedno da smernicama Plana biti osnov za raspis konkursa za potrebe rekultivacije i dalje aktivacije ovog područja. Ovaj Plan treba da definiše moguće namene nakon rekultivacije.

- Str 247- SWOT analiza- scenario I- osnovna prednost ovog scenaria je svakako zaštita i očuvanje postojećih prirodnih karakteristika područja (73 zaštićene vrste egzistiraju na ovoj površini), što nije navedeno- potrebno je korigovati u tom smislu-poštovanje međunarodnih ugovora (Sliv Tare- Čovjek i biosfera) i domaće zakonske legislative (NP Biogradska gora).

- Mere za izmeštanje arheoloških nalazišta nisu date

- Str 250. Prijedlog mjera zaštite biodiverziteta- date su izuzetno detaljne i korisne smernice – potrebno ih je delimično inkorporirati kroz UTU, uz proveru datih procenata kako bi bili ostvarivi (odnosi se najviše na očuvanje šumskih i livadskih ekosistema).

- Str 251. Navodi se "Veoma bitna mjera, na koju se mora misliti od samog planiranja stavljanja rudnika u pogon, je da se nakon završetka njegovog rada, područje vrati u prirodno stanje, tj. u stanje u kojem je bilo pre svih izvedenih aktivnosti. "- S obzirom da je u Planu na više mesta konstatovano da je morfologiju terena nemoguće vratiti u prvobitno stanje, a i kako je nemoguće vratiti sve vrste, ovakve konstatacije treba ili obrazložiti ili ukloniti iz Plana.

- Str 256- Tekst prilagoditi Planu i opisanim scenarijima (sanacioni radovi, zaštita poljoprivrednog zemljišta-ne korespondira sa opisanim i usvojenim scenarijem III)

- Str 257. Mjere za rekultivaciju su već date kroz UTU uslove- objediniti i uskladiti ova 2 teksta (u smislu da se ne ponavlja, da ima iste preporuke vezane za dubinu nasipanja prilikom sadnje drveća i sl)
- **Urbanističko-tehnički uslovi ne daju nikakve mere zaštite** postojećeg biodiverziteta u toku eksploatacije, već se baziraju na merama rekultivacije. Potrebno je implementirati Predlog mjera zaštite biodiverziteta (date na str 250) u UTU-e.
- **Grafički deo Plana:**
- Grafički prilog : Izvod iz PPPN NP Biogradska gora režimi zaštite i način korišćenja prostora - granice NP Biogradska gora i njegova bafer zona nisu date u legendi- korigovati.
- Grafički prilog: Topologija predjela (Tipologija- slovna greška)- legenda ne korespondira sa prikazanim površinama- proveriti
- Grafički prilog- **Potrebno je na jednoj karti prikazati** (oslobođeno od svih drugih podataka) grafički prikaz zaštite prirode -prirodnih dobara sa zonama zaštite (domaće i međunarodno prihvaćene) i zaštite kulturnih dobara u granici obuhvata, sa granicama koncesionog područja i granicama varijantnih rešenja- ucrtati granice Svjetski rezervat biosfere- slivno područje Tare i zaštitna zona NP Biogradska gora i zaštitna zona entemofaune, kao elemente zaštite prirode koji su dati u tekstu koordinatama i moguće ih je prikazati na grafici, sve na 1 ili više priloga. Grafička dokumentacija plana ne tretira konkretne lokacije zaštićenih vrsta (biljke, mahovine, insekti itd...), kojih na koncesionom području ima ukupno 73 (dato na str. 82)- korigovati tamo gde postoje podaci koji mogu biti prikazani u grafici.
- Grafički prilozi (npr o šumama) u tekstualnom delu nisu čitljivi- treba da budu veći ili dati u grafičkoj dokumentaciji Plana
- Plan namjene površina V1- nije data tačna karta-korigovati

Danica Mihaljević Davidović, dipl inž. Pejz arh.

20.12.2022., Podgorica

Danica Mihaljevic Davidovic

Misljenje Sonja Simeunović-Vuković - predstavnica opštine

1. U svim grafičkim prilogima izvoda iz važećih Planova (PUP-a Mojkovac, PPPN Bjelasica i Komovi) je obavezno predstaviti zahvat predmetnog Plana
2. Nacrtom predmetnog planskog dokumenta su date tri varijante korišćenja ovog zahvata u okviru PUP-a Mojkovac i PPPN Bjelasica i Komovi

6.4. SCENARIO I –(bez rudarskih aktivnosti)-izložen je način rekultivacije ovog prostora budući da ista obavljena nakon prestanka eksploatacije u ranijem period i date smjernice za razvoj istog u skladu sa PUP-om

6.5. SCENARIO II (Rudarenje sa flotacijskim jalovištem) odnosi se na prostor od 762,80 ha u okviru jedne urbanističke parcele unutar koje se definišu lokacije sa potrebnim sadržajima uz potencijalno širenje zahvata za 90 hektara za jalovište koje bi se nalazilo na posebnoj lokaciji na koju prethodno nisu uticali bivši rudarski radovi i za isto su potrebna dodatna infrastrukturna ulaganja i rješavanja imovinskih odnosa. U ovoj varijanti bi se sve faze prerade odvijale u zvučno i vremenski izolovanim objektima kako bi se smanjila emisija buke i prašine.

SCENARIO III –(Rudarenje uz korišćenje integrisanog postrojenja za upravljanje otpadom) površine 677,10 ha opredijeljen je u okviru planirane namjene kao jedne urbanističke parcele unutar koje se definišu lokacije sa potrebnim sadržajima na period 9odnosno 17godina i izmještanje spomenika kulture

Nisu data planirana finansijska sredstva za sve varijante nego samo za varijantu III.,a dokazana je SWOT analizom najpovoljnija varijanta trebalo bi radi predstavljanja javnosti ovog dokumenta razmisliti i o finansijsko poređenju varijanti.

3. Paralelno sa Nacrtom planskog dokumenta bi trebalo priložiti i Nacrt strateške procjene uticaja na životnu sredinu imajući u vidu namjenu zahvata Plana i smjernicama iz PUP-a Mojkovac da se planira rehabilitacija degradiranog okruženja i da "korišćenje rude olova i cinka iz reona "Brskovo" može biti rentabilno, ali treba primjeniti prethodno naveden i apostrofiran princip realnog sagledavanja ekološkog aspekta korišćenja mineralnih sirovina u odnosu na pozitivne efekte njihovog korišćenja" (str.182 PUP-a)
4. U PUP-u Mojkovac je naveden podatak da su u Brskovu pronađeni ostaci starog rudarskog grada napuštenog u XIV vijeku a u predmetnom planu je spomenuto ali nije obrađeno, odnosno nisu date smjernice zaštite ovog lokaliteta (str.99-100 PUP-a Mojkovac) kao što je dato za ostale lokalitete.

Imajući u vidu činjenicu da se navedene primjedbe mogu otkloniti i nakon dobijenih primjedbi koje će biti od strane zainteresovanih korisnika prostora pa i opštinskih službi ukoliko se za time ukaže potreba u zakonski predviđenoj proceduri , smatram da se isti može uputiti u dalju proceduru,odnosno sprovesti javnu raspravu Nacrta predmetnog planskog dokumenta , a da se ove primjedbe ugrade u Predlog plana ili eventualno pojasne na adekvatniji način

12.12.2022.g.

PREDSTAVNICA OPŠTINE MOJKOVAC I PETNJICA

Sonja Simeunović-Vuković dia